

Bokspalte

Er Bush en løgnhals? Fra ordskifte til munnhuggeri i amerikansk politikk

**Lies (And the Lying Liars Who Tell Them):
A Fair and Balanced Look at the Right**
Al Franken (2003)

**The Lies of George W. Bush:
Mastering the Politics of Deception**
David Corn (2003)

**Weapons of Mass Deception:
The Uses of Propaganda in Bush's War on Iraq**
Sheldon Rampton & John Stauber (2003)

Anders G. Romarheim, [vit.ass. NUPI]

For å se de store sammenhengene i internasjonal politikk er forståelse av hegemonen USA en nødvendighet. Med sin enorme innflytelse og målbevisste fremtreden er USA en nøkkelspiller på de aller fleste internasjonale politiske arenaer. En slik dominans skaper kontroverser som potensielt kan utarte til vedvarende antagisme. Lignende mekanismer er også aktive innenfor USAs grenser. Et årvåkent øye til polariseringen i amerikansk innenrikspolitikk er viktig for å forstå amerikansk utenrikspolitikk. At kritikken kommer både utenfra og fra egne rekker, er Bush-administrasjonen klar over. Colin Powell forsøkte nylig å forsvare og forklare amerikansk utenrikspolitikk i en artikkel i tidsskriftet *Foreign Affairs*: «...our foreign policy strategy is so often misunderstood by both domestic and foreign observers» (Powell 2004: 23).

Temperaturen i amerikanske politiske fora er stigende etter som valget nærmer seg. Det at «vinneren tar alt» i det amerikanske presidentvalget er vesentlig. Man får dermed relativt samstemte administrasjoner bestående av personer fra kun ett parti. I amerikansk

politikk er forskjellen på å være i posisjon eller i opposisjon betraktelig større enn i land som Norge med parlamentariske flerpartisystemer.

Målet for dette bokessayet er å gi et bilde av hvordan antagonisme og misnøye med Bush kommer til uttrykk i USA. Mediebildet er i den forbindelse en vesentlig kilde til informasjon. De tre bøkene, som er essayets empiriske materiale, omhandler blant annet dette. Bøkene er unyanserte og er valgt fordi de illustrerer hvordan ordskiftet mellom konservative republikanere og liberale demokrater arter seg. Dette innebærer at bøkene ikke nødvendigvis gir et troverdig og riktig bilde av Bush som politiker. Men de forteller oss hva slags politisk klima valgkampen og presidentvalget vil foregå i. Et klima som er fattig på pragmatisme og preget av krystalliserte holdninger.

Bøkene anklager Bush og høyresiden for å benytte propagandistiske metoder. Bøkene kan følgelig leses som motpropaganda. Ifølge Ellul (1973: 137) er den eneste muligheten for effektivt å bekjempe propaganda innen et demokratisk samfunn med ytringsfrihet motpropaganda. De anerkjente analyseoppleggene for propagandaanalyse inkluderer derfor gjerne en separat del som utelukkende omhandler motpropaganda (Jowett & O'Donnell 1999: 280).

I en slik kontekst får informasjonskonsulenter, ekspertkommentatorer og medierådgivingsbyråer viktige roller i det politiske spillet. Offentligheten skal ha innsyn i viktige politiske prosesser, og bevisste informasjonsstrategier er sånn sett et naturlig redskap for å betjene dette behovet. Imidlertid er det ikke gitt at gode markedsførere er gode politiske rådgivere. Valgkamp må ikke dominere hele den politiske hverdagen. Med dette som bakteppe følger en lesing av tre bøker fra den liberale fløy.¹

1 Begrepet «liberal» brukes av høyresiden i USA som et skjellsord om venstresiden. Den semantiske betydningen av begrepet er i denne forbindelse fjernet noe fra den opprinnelige leksikalske betydning: «Willing to understand and respect the ideas of others» (Longman 1992: 759). I henhold til Toner (2004) er det meget sannsynlig at presidentkandidaten John Kerry vil bli kritisert som en «Massachusetts liberal» i valgkampen fremover. Dette var merkelappen Michael Dukakis aldri klarte å kvitte seg med da han tapte valget mot Bush sr. i 1988.

«I hate George Bush»-sjangeren

Krigen i Irak for å fjerne Saddam og hans masseødeleggelsesvåpen kommer i et stadig dårligere lys. Blair og Bush har sett seg nødt til å oppnevne uavhengige granskingskomiteer for å kaste lys over rasjonalet for å gå til krig. De massive arsenalene av forbudte våpen eksisterte ikke. Man sendte soldater i krig blant annet på bakgrunn av feilaktig etterretning. Hvordan skjedde dette? Er alt bare misforståelser og feiltolkninger eller har Bush og hele hans administrasjon med overlegg spritet opp etterretningsmateriale? Bøkene som blir studert her, svarer entydig at det siste er tilfelle. Imidlertid er det opplagt at bøkene har en partisk fremstilling og en klar agenda. Bøkene er så vidt samstemte at man kan snakke om «I hate George Bush»-litteratur som en egen sjanger i USA.

Nobelprisvinneren og økonomen Paul Krugman² er en gallionsfigur for denne typen litteratur, og han siteres i de fleste bøkene innen sjangeren. Hans agenda korresponderer med den de Bush-kritiske skribentene har. Første prioritet er å sørge for at Bush ikke blir gjenvalgt i 2004. Dette søkes oppnådd gjennom å angripe Bushs troverdighet og avsløre spekulative og upresise elementer i uttalelsene hans. I tillegg dissekeres de medskyldige, Bushs nærmeste medarbeidere og rådgivere. «Drep budbringeren»-taktikk benyttes også. Her er det først og fremst den utskjelte konservative nyhetskanalen Fox News som får unngjelde.³

Forfatteren Jonathan Chait har bidratt til å gi sjangeren et ansikt. «Bush Hatred» var forsidehistorien i tidsskriftet *The New Republic* 20. september 2003. Chait starter sin artikkel på følgende uortodokse måte: «I hate President George W. Bush. There, I said it» (Chait 2003). Det er mye aggresjon og frustrasjon som kommer til uttrykk i denne litteraturen. Oppskriftsmessig avfeier Bush-tilhengerne litteraturen som sure oppstøt fra de dårlige taperne i tidenes valginnspurt i Florida. I tillegg til Gores marginale tap er Bushs aggressive nominasjonskampanje i år 2000 mot senator John McCain i South Carolina,⁴ og måten republikanerne behandlet Clinton på under Lewinsky-saken, hendelser som har formet mentaliteten

2 Det er høysesong for sinte liberalere, sier Krugman i en bokanmeldelse av to andre anti-Bush-bøker i *The New York Review of Books* Vol. 50. Bøkene han anmelder er *Big Lies* av Joe Conason og *Bushwacked* av Ivins og Dubose.

3 Fox News er verdt spesiell oppmerksomhet ettersom kanalen var amerikanernes mest brukte kilde til informasjon om krigen i Irak. (Rampton & Stauber 2003: 174). I tillegg viser statistiske undersøkelser foretatt av forskningsprogrammet PIPA 2. okt. 2003 (www.pipa.org) at andelen av amerikanere som feilaktig trodde at USA fant masseødeleggelsesvåpen i Irak, var spesielt høy for dem som oppga Fox News som sin primære nyhetskilde (se også Franken 2003: 345).

4 Bushs svartmalingskampanje mot McCain i South Carolina trekkes i bøkene frem som et eksempel på meget spekulativ valgkamp (Corn 2003: 33) (Franken

bøkene preges av.

Det er viktig at man er seg bevisst hvilke kriterier bøkene skal vurderes etter. Ettersom det ikke er snakk om tre rene fagbøker, blir det heller ikke riktig å vurdere dem utelukkende etter strengt faglitterære kriterier. Bøkene betraktes i det følgende mer som empiri enn som genuint forskningsarbeid. Disse bøkene er trykket for å selge bra og for å løse den opplyste allmuen gjennom det som betraktes som forrædersk farvann av politisk retorikk. Forleggerne vet at tung sakprosa selger dårlig, og de tar konsekvensen av det. I skrivende stund har Al Frankens bok ligget godt over et halvt år på den prestisjetunge «New York Times Bestseller»-liste.⁵ Dette understreker at vi ikke har å gjøre med perifere bøker uten innpass i «mainstream-markedet», tvert imot når de ut til et bredt publikum.

Al Franken: *Lies (And the Lying Liars Who Tell Them)*

Al Franken er en komikerlegende. Han har bedrevet syrlig politisk satire helt siden hans opptredener i det legendariske tv-programmet Saturday Night Live startet i 1977.⁶ *Lies (And the Lying Liars Who Tell Them)* er en veldig spesiell bok. Språket er tidvis vulgært og vil nok skremme vekk enkelte lesere. Frankens budskap er at Bush har sluppet lettere unna med sine løgner enn det Al Gore gjorde. Dette til tross for at høyresiden i amerikansk politikk hevder at mediene har en liberal slagside. Et av Frankens mål er å avkrefte den siste påstanden.

Arbeidsmetoden og bokens idé er spennende. Franken har blitt utnevnt til fellow ved The JFK School of Government, Harvard University. Han knyttet til seg en gruppe engasjerte studenter og involverte dem i skrivingen av boken. «Team Franken», som han kaller gruppen, brukes til massiv research for å dokumentere løgner i republikanske miljøer og for å sikre at man har empirisk belegg for egne påstander.

Franken vil gi verbal juling til det han betrakter som høyresidens

2003: 143). Innsideren Frum skriver om Bushs kampanje at «He ran almost as hard against his own party as he did against the other» (Frum 2003: 5). Se Dubose, Reid & Cannon (2003: 133—155) for en mer utførlig beskrivelse av kampanjen.

5 Listen inkluderer de femten mest solgte «non-fiction»- bøkene den siste uke. Bøkene som representerer det ytre høyre i amerikansk politikk, f. eks. Hannity (2004), Coulter (2002) og O'Reilly (2003), figurerer tilsvarende høyt på disse listene.

6 I henhold til SNLs egen hjemmeside er Al Franken med over 11 sesonger den som har opptrådt lengst på det meget populære showet. <http://www.saturday-night-live.com/>

hyklerske gallionsfigurer. Den første er den meget kontroversielle Ann Coulter (Franken 2003: kap. 2, 3). Den grove språkbruken til Franken lar ikke vente på seg, og hun blir plump referert til som «en løgnaktig tise» (Franken 2003: 16). Ifølge Coulter vil det å være liberal si: å hate Amerika, å hate samfunnet og å hate alle andre religioner enn Islam⁷ (Coulter 2002: 7) (Franken 2003: 8–9). Forordet til Coulters (2002) bok *Slander* er skrevet av den erkerepublikanske Rush Limbaugh. Han anklages for å ha kalt 13 år gamle Chelsea Clinton for «the White House dog»⁸ (Franken 2003: 85).

Andre skyteskiver hos Franken er de høyreorienterte Billy O' Reilly⁹ og Sean Hannity¹⁰ fra Fox News. Begge har egne politiske talkshow og en hardtslående stil. Franken avdekker det partiske bildet Fox News kringkaster. Med en ivrig stab på 14 forskningsassistenter er det en overkommelig oppgave å kartlegge innholdet i en nyhetskanal.

Frankens bok er svært personlig på alle måter. Tidvis er den nesten plagsomt personlig. Et trettisiders kapittel om et minnesamvær for en nær politikervenn, som ble utnyttet politisk, har for så vidt en viss relevans. Imidlertid passer ikke denne følelsesladde sekvensen særlig godt med den vulgære provokative stilen i resten av boken. Han skriver levende og bruker alle tenkelige virkemidler og stilarter for å friske opp språket og kommunisere budskapet sitt.

Det er opplagt at Franken ikke under noen omstendighet kan kategoriseres som en upartisk og objektiv kommentator. Dette innrømmer han også mot slutten av boken (Franken 2003: 353). Denne oppriktigheten om egen subjektivitet er bra. Den retter dog ikke opp alle utslagene av den meget partiske fremstillingen tidligere i bo-

7 Se også Coulters egne hjemmesider for provokative sitater, <http://www.anncoulter.org/>. Et eksempel, som hun mistet sin faste spalte i *National Review* på, handler om islamistisk terrorisme: «We should invade their countries, kill their leaders and convert them to Christianity» (Conason 2003: 31).

8 Limbaughs uttalelser om Chelsea Clinton bekrefter at det følgende sitatet hos Coulter (2002: 21) er sludder: «Only conservative women have their looks held up to ridicule because only liberals would be so malevolent.» Limbaugh mistet for øvrig i september 2003 jobben sin som sportskommentator etter å ha kommet med rasistiske uttalelser. Tittelen på Frankens forrige bok gjør det klart hva Franken mener om Limbaugh: *Rush Limbaugh Is a Big Fat Idiot: And Other Observations* (Franken 1999).

9 O' Reilly kaller noe ambisiøst sitt nyhetsprogram på Fox News for en «no spin zone» (Rampton & Stauber: 162).

10 Tittelen på Hannitys bok, som kom på markedet i februar 2004, indikerer at han betrakter liberalisme som ondskap. Han sidestiller det faktisk med terrorisme. *Deliver Us from Evil: Defeating Terrorism, Despotism, and Liberalism* (Hannity 2004). «Demonizing liberals is a conscious strategy of the Republican right» (Conason 2003: 8).

ken. Franken gir inntrykk av at alle antiterroriltak under Clinton var fantastiske, og at alt Reagan, Bush sr. og Bush jr. har utrettet på området, var og er katastrofalt feilslått (Franken 2003: 104–122). Franken savner ikke bare Clinton. Han har også en uttalt forkjærlighet for Al Gore. Han rensker kjapt opp i de problemene Gore havnet i under valgkampen mot Bush, men for Bush finnes det ingen nåde.¹¹

Boken daler i kvalitet mot slutten. Siste del domineres av useriøse parodier og middels interessante case-studier. Et hederlig unntak er besøket til Bob Jones University (Franken 2003: kap. 31). BJU er et ultrakonservativt universitet i South Carolina. Til stor glede for konservative kristne velgere besøkte George Bush BJU før valget i 2000. På forsiden av universitetets egne hjemmesider står det å lese: «BJU stands without apology for the old-time religion and the absolute authority of the Bible.»¹² Ved BJU er all fysisk kontakt mellom kjønnene forbudt, og stevnemøter mellom fargede og hvite var inntil nylig heller ikke tillatt. Franken og Andrew (et medlem av Team Franken) arrangerer et møte og later som om Andrew gjerne vil begynne ved BJU. Slukøret og med dårlig samvittighet returnerer de etter å ha funnet ut at de religiøse fundamentalistene var ekstremt hyggelige og langt ifra så intolerante som de hadde forestilt seg.

Franken har ingen ordentlig konklusjon, og kommer bare med noen knappe bemerkninger helt på tampen. Boken er mer provoserende enn analytisk og mer underholdende enn nyttig. Dermed ikke sagt at den er unyttig. Man får et godt innblikk i polariseringen mellom republikanere og demokrater.¹³ Det er ingen tegn til forsoning. Det er lite rom for å anerkjenne noen av motpartens argumenter som ryddige eller velfunderte. Personangrep og munnhuggeri er den retoriske formen.

Franken opererer i stor grad på et uakademisk nivå, og man får mene hva man vil om blandingen av obskøn sjikane og politisk diskurs. Den grove språkbruken bekrefter paradoksalt nok noen av de beskyldningene reaksjonære republikanere har kastet frem mot liberale om at de er «umoralske». Sånn sett er boken ganske avslørende ikke bare for høyresiden, men også for venstresiden i amerikansk politikk.

11 At Franken liker Gore kommer til uttrykk gjentatte ganger i boken (f. eks. Franken 2003: 48). Se Ann Coulter (2002: 191–210) for en diametralt annerledes fremstilling av mediedekningen av valgkampen mellom Bush og Gore.

12 De avviser også Darwins utviklingslære (<http://www.bju.edu>).

13 Denne prosessen kommenteres blant annet av Stryken (2003) i *Dagbladet* 22.07.03.

David Corn: *The Lies of George W. Bush: Mastering the Politics of Deception*

Allerede i tittelen forstår man hvor Corn vil med denne boken. Formålet med boken er intet mindre enn å avsløre alle løgnaktige utsagn Bush har kommet med siden han ble født i 1946. Den første setningen lyder: «George W. Bush is a liar» (Corn 2003: 1). Her legges det lite imellom og «Bush-hatet» ligger opp i dagen.

David Corn kan med rette kalles en polemiker.¹⁴ Han er Washington-redaktør for det liberalt orienterte tidsskriftet *The Nation*. Han har lang fartstid som kritisk observatør av det politiske miljøet i Washington. Corn har strukturert stoffet sitt bra. Ikke minst gjør de uthevede direkte sitatene (eller løgnene, om man vil) boken ryddig og lettere å navigere seg gjennom. Sitatene forekommer med et par-tre siders mellomrom, og det er dermed enkelt å svitsje frem og tilbake mellom skumlesing og dybdelesing for den som ikke finner hele boken.

Boken er ikke vitenskapelig ettersom referansesystem, bibliografi og teoretiske rammeverk ikke benyttes. Den dimensjonen av kommunikasjon Corn er opptatt av, er sant/usant-dikotomien. Han er lite tolerant overfor ufullstendige fremstillinger eller upresist språk. Analysen går i stor grad ut på å redegjøre for hva man har belegg for å si om et tema uten å tøyne grensene for sannferdighet for langt. Forfatteren har satt seg fore å gå systematisk gjennom livet til Bush og se etter uoverensstemmelser og løgner. Dette innebærer at det blir subjektive vurderinger, og forfatterens analytiske evner og tilnæringsmåte, som i en del tilfeller avgjør hvilken kategori et utsagn havner i. Boken kan klassifiseres som journalistisk forskning med en eksplisitt politisk agenda.

Det at boken tar for seg et så pass bredt spekter av Bushs liv er i utgangspunktet greit nok. Imidlertid fører det til at forfatteren tidvis går i dybden om bagateller uten egentlig å presentere vesentlig informasjon eller tilføre sine hovedargumenter kraft. Hvor vesentlig er det at Bush sa han var for abort i 1978, men nå er en uttalt motstander? Det har heller ikke storpolitiske konsekvenser at et selskap Bush var tilknyttet, gjorde en avtale med Enron i 1986. Nøyaktighet for nøyaktighetens skyld betyr ikke nødvendigvis at det substansielle budskapet i en bok bedres. Boken lider noe under mangelfull redigering og skrenser tidvis over i flisespikkeri.

Imidlertid er det mange saker som med rette behandles grundig. Det er mye som tyder på at Bush sluntret unna deler av mili-

¹⁴ Corn diskuterer sågar med seg selv på nettet. På denne URL-adressen intervjuer han seg selv om sin egen bok: <http://www.alternet.org/story.html?StoryID=16803>

tærtjenesten, og han unnlot å delta i Vietnamkrigen. Riktignok er dette ting som foregikk for over 30 år siden, men interessen for militærkarrieren til «the Commander-in-Chief» går ikke ut på dato. Han har tross alt det endelige ansvaret når nasjonen sender unge menn og kvinner ut i strid.¹⁵

Striden rundt Kyoto-protokollen og en nærmere gjennomgang av Bush-administrasjonens skylapper i den saken er også interessant. Allikevel snakker vi om få tilfeller av blank løgn. Det er en allment kjent sak at Bush mottok millioner av dollar fra olje- og bilindustrien. Det er ikke utenkelig at noen av dem ble gitt med en sterk henstilling om at Bush ikke gjennomførte Kyoto eller lignende tiltak. Tilsynelatende lite veloverveide politiske avgjørelser kan ha meget enkle forklaringer.

Analysen av «freedom-retorikken» i kjølvannet av 9-11 er et av bokens høydepunkter. Her demonstrerer Corn absurditeten i argumentet: «De hater oss fordi vi elsker frihet.»¹⁶ Man vil sitte igjen med en svært overfladisk forståelse av 11. september dersom man slår seg til ro med dette argumentet. Det er helt uten referanser til underliggende årsaker til hendelsen. Corn poengterer at bin Ladens blodige agenda først og fremst handler om panarabiske statsprosjekter i Midtøsten. Dernest er det et ekstremt voldelig politisk prosjekt som innebærer å få drept så mange amerikanere som mulig.

Det er verdt å merke seg at Corn, i motsetning til Franken og Rampton & Stauber, ikke kritiserer Fox News i sin bok. Dette kan ha flere årsaker. Men det skurrer noe ettersom Corn tidvis brukes som kommentator på Fox News. Man biter ikke hånden man spiser av. Det at medienivået (f. eks. Fox) ikke inkluderes i analysen, er også problematisk ettersom Corns konklusjon retter seg direkte mot media. Konklusjonen er at media må bli enda tøffere til å avsløre løgnene til Bush (Corn 2003: 310). Dette må innebære at også media til enhver tid må vurderes med et sterkt kritisk blikk.

Det er i utgangspunktet positivt at denne typen bøker er grundige og nøyaktige. Imidlertid svekkes bokens leseverdighet noe av den kverulerende polemikken. Selv om man må kunne forvente oppriktighet i informasjon fra myndighetene, er det litt naivt å ikke ta inn

15 Dette er en sak Bush-administrasjonen har måttet ta på alvor. Den 10. februar fremla staben i Det hvite hus dokumenter de hevder beviser at Bush gjennomførte militærtjenesten sin. Dette er en forberedelse til en presidentvalgkamp mot den dekorerte Vietnam-veteranen John Kerry.

16 Frihetsbegrepet er selve kjernen i den ideologien som råder i moderne amerikansk utenrikspolitikk (Rampton & Stauber 2003: 13). Dette gjelder ikke bare for den sittende administrasjonen i Washington. Jowett & O'Donnell (1999: 313) slår fast at «freedom» var den tyngste ideologiske termen også i den forrige krigen mot Irak.

over seg at strategisk kommunikasjon er utbredt. Den rigide nøyaktigheten som omslutter verket er kanskje et produkt av temaet boken tar opp. Ettersom boken arresterer Bush for hver minste overdrivelse og feilaktige påstand, er det lite rom for slendrian og ufullstendige beskrivelser for forfatteren. Det blir litt merkelig når man har valgt en så minutiøs stil og samtidig ikke vil leve opp til etterprøvingsidealet som bruk av referanser representerer. Den kompromissløse politiske agendaen kveler mulighetene for en ryddig og upartisk kontekstuell fremstilling.

Sheldon Rampton & John Stauber: *Weapons of Mass Deception: The Uses of Propaganda in Bush's War on Iraq*

Den mest vitenskapelige av de tre bøkene er *Weapons of Mass Deception* av Rampton & Stauber. En indeks og et sluttnotesystem gjør boken til et godt verktøy å jobbe med. Forfatterne har en ryddigere fremstilling og mindre hang til overdrivelse enn Corn og Franken. Det er mye å ta tak i hva suspekt politisk manøvrering i krigen mot terrorisme angår. En knapp og nøktern fremstilling er følgelig tilstrekkelig. Overdrivelse forkludrer ofte budskapet, og når boken handler om propaganda, vil slikt kunne svekke leserens tiltro til verket.

Weapons of Mass Deception er bygd på et allsidig og godt empirigrunnlag. Forfatternes intensjon er å bidra til å forklare det faktum at det var et gap mellom det den amerikanske befolkning trodde om masseødeleggelsesvåpen, Irak og terrorisme, og det som faktisk var tilfelle.¹⁷ Et underliggende premiss for hele boken er dette: Noen må ha manipulert eller spredd feilaktig informasjon om Irak og landets massive arsenaler av masseødeleggelsesvåpen. «Noen» refererer ikke her utelukkende til Bush-administrasjonen og Pentagon. Neokonservative tenketanker og fagmiljøer kan like ofte være de reelle premissleverandørene. «Perception management» er et av fenomenene studien fokuserer på (Rampton & Stauber 2003: 5), og forfatternes poeng er at mye av kommunikasjonen filtreres av et markedsanalytisk orientert «spindoctor»-korps.

Dette øker viktigheten av å avdekke hvem som egentlig setter agendaen i samfunnsdebatten. Forfatterne åpner for at mindre politiske grupperinger innad i USA har fått gjennomslag for sin agen-

17 David Kays fratredelse 23.01.04, og Bushs intervju i USAs kanskje viktigste politiske tv-program, «Meet the Press» 08.02.04, understreker dette faktum. Bush hevder at feilvurderingen av Iraks masseødeleggelsesvåpen gikk helt til topps i det amerikanske samfunnet.

da i utenrikspolitikken. Dette stiller spørsmål ved hele fundamentet i det deliberative demokratiet i USA. Vi får gjennom dette tydelig illustrert viktigheten av å studere amerikansk innenrikspolitikk for å forstå landets utenrikspolitikk.

Corn og Frankens bøker er mest opptatt av hva republikanere har sagt og om det stemmer eller ikke. Rampton & Stauber har en annen meget interessant dimensjon ved sin bok. De stiller også spørsmålet om hvordan og hvorfor kommunikasjonen ble som den ble. I kapittel 3 «War is Sell» blir prosessene forut for de offisielle uttalelsene til Bush-administrasjonen belyst. Stabssjef Andrew Card i Det hvite hus gir oss et innblikk i forholdet mellom markedsføring og politikk. Cards kommentar til at PR-skytset for å legitimere krig mot Irak ikke ble tatt fullt i bruk før etter sommerferien 2002 var: «From a marketing point of view, you don't introduce new products in August» (Rampton & Stauber 2003: 37).

Card og hans kolleger i informasjonsavdelingen i Det hvite hus er ikke alltid enkle å få i tale for kritiske forskere. Imidlertid er det mye interessant materiale om kommunikasjonsrådgiverne Bush og de neokonservative i Project for the New American Century har benyttet.¹⁸ Blant byråene som kommer under lupen, er The Rendon Group, Benador Associates, The Advertising Council, The Carlyle Group, Office of Global Communications og ikke minst Office of Strategic Influence.

Sistnevnte (OSI) er meget interessant da det faktisk var et regelrett propagandabyrå, som ble nedlagt kort etter at det ble etablert. Kontoret var underlagt Pentagon og skulle fore pressen med materiale om krigsaktiviteter. «Presseforet» skulle tjene Pentagons strategiske interesser og kunne godt være villedende og feilaktig. Etter at dette ble kjent, ble hele institusjonen nedlagt. Det betyr antakelig at den samme praksisen består, men nå i det skjulte.

Det er vanskelig å skaffe god informasjon om hvordan Fox News fungerer i praksis når man ikke har jevnlig tilgang til kanalen. Et høydepunkt i boken er derfor det fyldige referatet fra det bisarre intervjuet Billy O'Reilly gjør med Jeremy Glick 24.02. 2003 på Fox News (Rampton & Stauber 2003: 162–166). Intervjuet kommenteres også av Al Franken (2003: 78).¹⁹ Fox News anses av liberale

18 Enkelte kommentatorer f. eks. Brooks (2004) mener at mange av dem som analyserer nettverket PNAC og de neokonservative, har gått for langt. Han mener at det hele grenser til heksejakt og konspirasjonsteori.

19 Jeremy Glick mistet faren sin i angrepet på WTC 11. september. Glick var en uttalt motstander av krigen mot Irak og argumenterer ryddig for sitt standpunkt. O'Reilly mener at Glick vanærer sin far og sier at han håper Glicks mor

amerikanere som et propagandainstrument for Bush-administrasjonen. Kanalen adopterer alle offisielle betegnelser direkte og fullstendig, slik som Pentagons kodenavn «Operation Iraqi Freedom». NRKs «okkupasjonsmakten» tilsvarer «Our heroes in Iraq» i Fox News' terminologi.

Boken har to store mangler. For det første burde man ha hatt en kort gjennomgang av begrepsapparatet boken er basert på. Propaganda er en meget vanskelig term å definere. Et ord med så diffus referanseramme fordrer i det minste en nærmere presisering. Implisitt får vi vite at boken til dels baserer seg på Jowett & O'Donnell (1999). Dette står å lese altfor langt ut i boken (Rampton & Stauber 2003: 135). Ettersom undertittelen indikerer at vi har med en analyse av propaganda å gjøre, burde dette ha kommet mye tidligere og tydeligere frem i boken.

Min andre store innvending er at boken ikke har noen konklusjon. Den har ikke engang noe som minner om det, eller kan tolkes som et forsøk på det. Det empiriske materialet gjennomgås, punktum. Materialet er godt, men trådene trekkes aldri sammen til et helhetlig sammenvevd bilde. Dette kan ses i sammenheng med slagordet til Fox News: «We report, you decide.» Ettersom boken kritiserer Fox News for å trekke konklusjonene for sine seere, kan det hende forfatterne vegrer seg for å bli for konkluderende. Dette er i så tilfelle en feilvurdering ettersom forfatterne uansett ikke klarer å legge skjul på sine synspunkter underveis i boken. En dårlig eller mangelfull konklusjon skjemmer en fagbok.

Avslutningsvis vil jeg trekke frem et betegnende eksempel fra et intervju med Eleana Benador fra Benador Associates (Rampton & Stauber 2003: 60). Her får vi et innblikk i hvilken sentral rolle kommunikasjonsrådgiverne faktisk har. En av hennes klienter ville lage en reklamekampanje med spørsmålet «Who is next?» etter krigen i Irak. Benador fikk forandret slagordet til «What is next?». Hun sier at «Who is next?» høres ut som om man spør etter mer krig. Det var kanskje akkurat den holdningen oppdragsgiveren hennes hadde? Men Benador fikk forandret utsagnet til noe mer spiselig. Agendaen tildekket, språket trimmes og sminkes, men intensjonene forandres ikke med et pennestrøk.

ikke ser på. O'Reilly mister besinnelsen og ber Glick gjentatte ganger om å holde kjeft og beordrer til slutt produsenten til å slå av mikrofonen til Glick (Rampton & Stauber 2003: 162–166).

Bøkene om Bush sett under ett

Disse bøkene må ikke utelukkende vurderes ut ifra hvor sannferdig de omtaler Bush. Like viktig er det å sette dem inn i en videre kontekst. «I hate Bush»-litteraturen gir ikke et nyansert bilde av nummer 43 i rekken av amerikanske presidenter. Særlig nyanserte er heller ikke bitre memoarer fra nyoppsagte innsidere.²⁰ Man har behov for ikke-liberal informasjon som i tillegg ikke er strategiske uttalelser fra forsmådde mennesker. Man må ta bøkene for det de er og supplere dem med kilder fra den andre siden av spekteret.²¹ De tidligere nevnte Coulter og Hannity er representanter for de motstående ytterpunktene til disse bøkene. Nøytralitet er mangelvare i et politisk klima der så vidt mange aktører har piggene ute.

Avslutningsvis må vi spørre oss om det er givende å lese bøker som utarter til æreskjelling av en allerede temmelig omstridt president. Jeg vil faktisk hevde det. Selv den mest aggressive og underholdende av bøkene kan være nyttig. Frankens posisjon kan gi oss en forståelse av det amerikanske samfunnet og polariseringen og steinkastingen som har foregått siden Bush ble valgt på kontroversielt vis. Ikke bare forklarer Franken munnhuggeriet, han bidrar også til å eskalere det. Franken er en profilert medieperson, og det skal bli interessant å se om han kommer oftere på banen etter som valgkampen 2004 intensiveres.²²

For å få bedre innsikt i de politiske prosessene rundt Bush-administrasjonen er Rampton & Stauber definitivt bedre. Den er atskillig kortere enn de andre bøkene, men har vel så mye å by på. Bokens vitenskapelige nytteverdi overgår det man finner i de to andre bøkene. Episoden med Eleana Benador er bare et eksempel på en sekvens i boken som gir et gløtt bak PR-byråenes kulisser.

20 Tidligere finansminister Paul O' Neills bidrag til Suskind (2004) *The Price of Loyalty* er det seneste eksemplet. Taleskriveren som tok æren for «Axis of Evil»-metaforen, har kommet med et bidrag som er mer positivt til Bush i Frum (2003) *The Right Man*. Frum hevder han ikke ble skviset ut av Det hvite hus (Frum 2003: 270), men dette har media aldri slått seg til ro med. Medias mistanke er forståelig ettersom O'Neill (2004: 309–15) opplyser at han ble satt under hardt press for å forsikre offentlig at han selv ønsket å slutte.

21 *Wall Street Journal*, *National Review* og *Weekly Standard* er eksempler på seriøse tidsskrifter som beskriver USA sett fra høyre.

22 Innledningsvis i valgkampen har Franken opptrådt på såkalte «fundraisers» for dr. Howard Dean. (<http://comediansfordean.com/news.php?newsid=68>). Dean var kanskje den mest åpenbart *Bush-hatende* av de seriøse presidentkandidatene i 2004. Etter som Deans kandidatur ble svekket, ble hans anti-Bush-agenda enda tydeligere. Den 16. februar uttalte Dean at: «The one thing I'm going to ask everyone to do is in some way make sure George Bush doesn't get re-elected president of the United States» (Nagourney & Wilgoren 2004).

Corn står for en omfattende, men partisk analyse. Boken er mer polemisk enn morsom og mer empirisk enn analytisk. Derfor taper den kanskje i leseverdighet mot Franken og i faglig nytte og kunnskapsakkumulasjon mot Rampton & Stauber. Det faktum at Fox News er utelatt fra analysen, taler heller ikke til Corns fordel. Boken ville hatt større appell dersom den hadde hatt et bredere fokus, eller hadde hatt mindre slagside. Corn preker utelukkende til den Bush-hatende menighet.

Med valgkamp og granskinger av Irak-etterretning vil noe av det mest interessante som foregår innen studiet av internasjonale relasjoner utspille seg på den innenrikspolitiske arena i USA i tiden fremover. Skillet mellom innenriks- og utenrikspolitikk er intet tydelig skille, og en viss innsikt i hestehandlene og hanekampene i Washington er en fordel om man vil forstå utenrikspolitikken til verdens ubestridte hegemon. Å skimme igjennom et eksemplar av «I hate Bush»-litteraturen er i så henseende ikke bortkastet. Det er en kilde til informasjon om polarisering, antagonisme og ordskiftet i Washington som ikke bør undervurderes. Antakelsen om at USA har et snevert politisk spekter uten noen artikulert venstreside, får et skudd for baugen gjennom denne litteraturen. Om agendaen deres blir gjennomført, er opp til det amerikanske folk å avgjøre i presidentvalget 2. november 2004.

Bibliografi:

- Brooks, David (2004) «The Era of Distortion», *The New York Times* 06.01.04.
- Chait, Jonathan (2003) «The Case for Bush Hatred. Mad About You», *The New Republic* 29.09.03, Issue 4628.
- Conason, Joe (2003) *Big Lies: The Right-Wing Propaganda Machine and How it Distorts the Truth*. New York: Thomas Dunne Books.
- Corn, David (2003) *The Lies of George W. Bush: Mastering the Politics of Deception*. New York: Crown.
- Coulter, Ann (2002) *Slander: Liberal Lies About the American Right*. New York: Three Rivers Press.
- Dubose, Lou, Jan Reid & Carl M. Cannon (2003) *Boy Genius: Karl Rove, The Brains behind the Remarkable Political Triumph of George W. Bush*. New York: Public Affairs.
- Ellul, Jacques (1973) *Propaganda: The Formation of Men's Attitudes*. New York: Vintage Books.
- Franken, Al (2003) *Lies (And the Lying Liars Who Tell Them): A Fair and Balanced Look at the Right*. New York: Dutton.
- Franken, Al (1999) *Rush Limbaugh Is a Big Fat Idiot: And Other Observations*. New York: Bantam Doubleday Dell Pub.
- Frum, David (2003) *The Right Man: An Inside Account of the Bush White House*. New York: Random House Trade Paperbacks.

- Hannity, Sean (2004) *Deliver Us from Evil: Defeating Terrorism, Despotism, and Liberalism*. New York: Regan Books.
- Ivins, Molly & Lou Dubose (2004) *Bushwacked: Life in George W. Bush's America*. London: Allison & Busby.
- Jowett, Garth S. & Victoria O'Donnell (1999) *Propaganda and Persuasion*. 3rd ed. London: Sage.
- Krugman, Paul (2003) «Strictly business», *The New York Review of Books* 50 (18).
- Longman (1992) *Dictionary of English Language and Culture*. Harlow: Longman Group.
- Nagourney, Adam & Jodi Wilgoren (2004) «As aide departs, Dean says his bid will keep going», *The New York Times* 17.02.04.
- O'Reilly, Bill (2003) *Who's Looking Out for You?* New York: Broadway.
- Powell, Colin L. (2004) «A Strategy of Partnerships», *Foreign Affairs*, January/February 2004.
- Rampton, Sheldon & John Stauber (2003) *Weapons of Mass Deception: The Uses of Propaganda in Bush's War on Iraq*. London: Robinson.
- Stryken, Christian Marius (2003) «President Bush' Disneyland mot sluttet», *Dagbladet*, kronikk 22.06.2003.
- Suskind, Ron (2004) *The Price of Loyalty: George W. Bush, the White House, and the Education of Paul O'Neill*. New York: Simon & Schuster.
- Toner, Robin (2004) «G.O.P Revives Line of Attack Against Kerry», *The New York Times* 02.04.04.

Fluff er en amerikansk type marshmallow smørelse perfekt til enhver sød tand. Selv om det er velkendt i amerikansk bagning, er det ikke kendt i Danmark, og det var netop det, som vores mikro influenter fik til opgave at ændre. Med hashtagget #spreadthefluff skulle vores MINFLU'ere inspirere deres følgere til at inkorporere marshmallow fluffen i deres bagning. Selvfølgelig er dette album fyldt med sukkerholdige mundeblønde vafler og kage. Kampagnens resultater: Influencers: 25 Posts: 37 Kommentarer: 417 Likes: 7.830 Følgere: 106.687. Er du klar til livet som amerikansk rockstjerne? Træhuset 'Woodstock' er opkaldt efter den legendariske amerikanske musikfestival, har plads til et træhus, og der hænger en guldguitar på gavlen. Se mere: <https://home.dk/sag/1720000152>. Are you ready for life as an American rock star? The tree house 'Woodstock' is named after the legendary American music festival, has room for a practice room, and there is a gold guitar hanging on the gable. See more: <https://home.dk/sag/1720000152>. NAV-skandalen har en tydelig kobling til regeringens politik, sier Rødt-leder Bjørnar Moxnes, og etterlyser et oppgjør med den søkkalte arbeidslinja. Denne må du med deg! See More. Rødt. Today at 7:08 AM. Høen praksisendring kunne være uheldig i lys av regjeringsplattformen...s formuleringer om trykdeeksport. Hva syns du om regeringens innsats for å rydde opp i NAV-skandalen? See More. Rødt. Today at 4:45 AM. Det er flere avsløringer i rapporten som viser Solberg-regjeringens ansvar for skandalen, sier Bjørnar Moxnes om granskingen av NAV-skandalen. Les mer: <https://roedt.no/nav-gra> Sur.ly for Wordpress Sur.ly plugin for Wordpress is free of charge. Sur.ly for Joomla Sur.ly plugin for Joomla 2.5/3.0 is free of charge. Sur.ly for Drupal Sur.ly extension for both major Drupal version is free of charge. Sur.ly for any website In case your platform is not in the list yet, we provide Sur.ly Development Kit (SDK) for free, which allows you to implement Sur.ly on any website using PHP 4.3 and newer.